

Mälarens ledfyrrar

Sune Wilhelmsson



Karta över några av Mälarens ledfyrrar

Ritad av Leif Elsbj

Mälaren är Sveriges tredje största sjö och i särklass den örikaste med c:a 1300 öar. Mälaren har aldrig haft några bemannade fyrrar men väl många ledfyrrar. Den är inte så lättseglad som många tror. Mälaren "det gröna havet". Grodhavet för de okunniga seglarna.

Man kan åka skridskor mellan Pingst och Midsommar, två holmar i Björkfjärden. Här över Mälarsund drog Svea konungar på Eriksgata. Här finns vackra slott såsom Gripsholm, Ängsö, Skokloster och Målsåker på Selaön. Selaön är Sveri-

ges största ö i sötvatten. En annan sevärdhet är Strängnäs domkyrka från 1200-talet där tornet tillkom på 1400-talet. Högt och vackert ligger Adelsö kyrka, liten och stabil. Resan Stockholm - Arboga kunde på 1800-talet ta mindre än ett dygn, men Karl XI åkte på isen på 7 timmar.

Kring 1800 exporterades 45000 ton järn per år, varav 60 % gick över Stockholm via Mälaren. Stångjärn, tackjärn, rödfärg, tjära, vitriol, svavel, smide och koppar från Falun.



Ytterholmen



Oxnö Hälludd



Koholmen

Vid Kvikksund, Mälarens trängsta sund, är det en kritisk punkt. Här kunde jakterna förr få ligga i dagar, ja veckor om vinden var svag och strömmen stark. Då var det trångt på krogen. Kolsundet är ett smalt sund i leden Strängnäs - Stockholm söder om Selaön vid krogen



Torshälla

där knappast någon kom nykter förbi. Idag går segelleden Köping - Västerås - Stockholm norr om Tosterön - Aspön medan man förr seglade förbi Strängnäs som var Mälarens mest centrala stad.

Hård vind på Björkfjärden kan ge vågor på omkring en meters höjd. Söt-



Västerås



Stavskallen



Toppvik

vatten är lättare och rörligare än salt, så dessa vågor blir särskilt branta och brytande. Det kan bli en storm "så nitton käringar inte kan få en pinnsyl i vädret".

Från Mälarens c:a 120 tegelbruk skeppades mycket tegel till Stockholm. Som kuriositet kan nämnas att Stockholms stadshus byggdes av c:a 8 miljoner tegelstenar.

Södertälje

På 1600-talet när man försökte gräva en kanal från Södertälje till Östersjön blev Stockholms borgare oroliga och tyckte att "Tälje är ett tjuvhål som orsakar vår ruin". Den första kanalen öppnades dock 1819.



Ridö Pilskär



Kurö

Ulf Peder Olrog seglade ju i visan upp för Fyrisån från Mälaren i ubåt! Utan fyrar. Detta är det närmaste fyrar jag kan komma, inga bemannade fyrar och inga fyrvaktare. De fyrar som finns står på sina uddar och öar och är sektorfyrar. Man går i vit sektor tills man kommer in i nästa vita sektor o.s.v. Fyrarna är ju små och egentligen ganska tråkiga men behövs. Under c:a 60-70 år har det varit vintersjöfart på Mälaren.

År 829 kom Ansgar till Birka på Björkö i Mälaren. Johan Fischerström utbrister 1785: "Pittoreska utsikter, besynnerliga kontraster. De angenämaste prospekter över ansenliga fjärdar, så



Segelbåten som tog oss runt Mälaren



En lustig fyr på Mårsön från 1970-talet

många olika öar och holmar. De behagligaste perspektiv vid flera sund och smala passager. Än möter en kyrka än ett slott eller stadiga lantmannahus, vilka icke sällan äga den vackraste belägenhet.

Så många seglatser och strandhugg vi gjort på Mälaren och längs dess kuster. Jakten är i bästa stånd och försedd med nytt storsegel, fock och klyvert, ett par ansenliga åror, pålitligt tågvirke, tvenne små ankare och med en julle i släptåg”. Nu är det bara att invänta nästa seglings-säsong på det stora innanhavet.

Mälarens fyrar har varit underrepresenterade i Blänket och det anser jag att jag härmed rättat till!

Sune Wilhelmsson